

Krátké souhrny článků

Short summaries of articles

Zuzana Rodová

Klinika rehabilitačního lékařství, 1. lékařská fakulta, Univerzita Karlova a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze;

Klinika adiktologie 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, Praha

e-mail: zuzana.rodova@lf1.cuni.cz

Citace: RODOVÁ, Zuzana. Krátké souhrny článků. *Ergoterapie: Teorie a praxe* [online]. 2024, 1(4), 45–55. ISSN 3029-5025.

Dostupné z: <https://ergoterapie.cz/casopis-ergoterapie-teorie-a-praxe-1-2024/>

Datum doručení do redakce: 4. 4. 2024, datum přijetí k publikaci: 10. 5. 2024

Studenti navazujícího magisterského studia Ergoterapie pro dospělé 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v rámci předmětu Evidence based practice neboli praxe založená na důkazech mají jako jeden z úkolů najít aktuální článek, přečíst ho a zpracovat z něj krátký souhrn. Všichni studenti souhlasili se zveřejněním těchto souhrnů zde v časopise Ergoterapie: teorie a praxe. Souhrny jsou řazeny abecedně dle jména studenta. Neprošly jazykovou korekturou.

U každého článku naleznete název článku v českém jazyce, jeho celou citaci, krátký souhrn (do 1500 znaků) a jméno studenta, který souhrn zpracovával.

Přenášení nových zjištění výzkumu do praxe je náročný proces. Doufáme, že tyto informace s tím alespoň trochu pomohou. Do podoby článku zpracovala Zuzana Rodová, M.Sc.

Změna práce u roztroušené sklerózy motivovaná snahou o rovnováhu mezi nemocí a pracováním a soukromým životem: kvalitativní studie

VIJAYASINGHAM, Lavanya, Uma JOGULU a Pascale ALLOTEY. Work Change in Multiple Sclerosis as Motivated by the Pursuit of Illness-Work-Life Balance: A Qualitative Study. *Multiple Sclerosis International* [online]. 2017, 1–7. [cit. 2023-12-06]. ISSN 2090-2654. DOI: 10.1155/2017/8010912.

Roztroušená skleróza (dále jen RS) je vážné autoimunitní onemocnění. S RS jsou spojeny pracovní obtíže, např. zkrácení pracovní doby, změna zaměstnání nebo dokonce ukončení práce. Důvodem bývají často zhoršující se fyzické a psychické příznaky, ale také rostoucí věk a délka trvání samotné nemoci. Do studie bylo přizváno 10 osob různého pohlaví. U osob musela být diagnostikována RS, pacient musel mít zaměstnání s úmyslem v něm i přes onemocnění RS nadále pokračovat. U pacientů také nesměl být přítomný kognitivní deficit.

Data k této studii se získávala hned několika způsoby. Zpočátku bylo u pacientů provedeno vstupní vyšetření, dále se s pacienty navázala komunikace prostřednictvím aplikace WhatsApp, skrze kterou se získávaly podrobné informace o životě pacienta s RS. Data z pravidelných rozhovorů byla získávána od prosince roku 2015 do prosince 2016.

Během rozhovorů se ukázalo, jak velký vliv má toto onemocnění na duševní stav pacientů a na pojetí sebe samého. Mnozí si začali všímat, jak je jejich onemocnění limituje v práci a byli si vědomi toho, že v ní nebudou moci kvůli zhoršujícím se příznakům pokračovat. Limity se netýkaly pouze zaměstnání ale i životních rolí, např. matek. Matky s RS se obávaly toho, jak se s takovým onemocněním zvládnou postarat o své děti, když vědí, že za pár let nastane situace, kdy budou potřebovat ony samy, aby se někdo postaral o ně.

Tato studie měla za cíl poukázat na to, jak onemocnění RS intersubjektivně dokáže změnit osobní představy o tom, jak lidé s tímto onemocněním dokážou zvládat své zaměstnání a životní role.

Zpracovala: Bc. Tereza Bílková

Kvalitativní studie objevující bariéry navštěvovat strukturovaný vzdělávací program mezi dospělými s diabetem 2. typu

CONINGSBY, Imogen, Ben AINSWORTH a Charlotte DACK. A qualitative study exploring the barriers to attending structured education programmes among adults with type 2 diabetes. *BMC Health Services Research* [online]. 2020, 22(1), 1–11 [cit. 2024-01-17]. ISSN 1472-6963. DOI: 10.1186/s12913-022-07980-w.

Článek pojednává o rostoucím výskytu diabetu (DM) 2. typu a o zásadní roli self-managementu při sledování hladiny glukózy v krvi. Cílem edukace v oblasti self-managementu diabetu (DSME) ve Velké Británii je zlepšit znalosti a dovednosti jednotlivců a zlepšit péči o sebe samotného. Navzdory důkazům podporujícím přínosy je zájem o DSME nízký. K neúčasti přispívají různé překážky. Cílem této studie je prozkoumat důvody neúčasti dospělých s DM 2. typu ve Velké Británii a posoudit Andersenův behaviorální model využívání zdravotních služeb pro pochopení a řešení překážek bránících účasti na DSME.

V souvislosti s pandemií COVID-19 bylo schváleno telefonické dotazování. Zapojilo se 20 z 55 vhodných účastníků ve věku 18 let a starších, u nichž byl diagnostikován DM 2. typu. Jako překážky účasti na DSME zmiňují účastníci studie omezené znalosti o DSME a nízkou prioritu, jiné komorbidity jsou pro ně přednější. Více soběstačné osoby se nechtěly účastnit DSME, protože se cítily dobře informované a schopné zvládat svůj stav.

Studie zkoumá důvody nezájmu o DSME. Hlavními důvody jsou nízká vnímaná potřeba, nedostatečné povědomí a praktické překážky. Výzkum navrhuje přístup zaměřený na jednotlivce a alternativní metody poskytování, jako je online DSME, k řešení individuálních překážek. Celkově studie potvrzuje složitost překážek bránících účasti na DSME a zdůrazňuje potřebu řešení šitých na míru.

Zpracovala: Bc. Alžběta Boudová

Ergoterapeut v adiktologii – Kazuistická studie

SVĚCENÁ, Kateřina a Zuzana RODOVÁ. Ergoterapeut v adiktologii – Kazuistická studie. *Adiktologie v preventivní a léčebné praxi* [online]. 2019, 2(2), 130–135 [cit. 2024-01-17]. ISSN 2570-8120. Dostupné z: <https://www.aplp.cz/ergoterapeut-v-adiktologii-kazuisticka-studie/>

Tento článek se zabývá uplatněním role ergoterapeuta v adiktologii, seznamuje s metodami, které ergoterapeut ohledně této problematiky k terapii využívá, a následně je v rámci podrobné kazuistické studie prezentuje na konkrétním případu klientky.

Ergoterapie v ČR zatím nemá v léčbě závislostí a duševního zdraví příliš rozšířené pole působnosti. Ve světě je však ergoterapeut běžnou součástí interdisciplinárního týmu na psychiatrických a adiktologických odděleních. Jde o rehabilitační obor, který se snaží navrátit osobě s disabilitou kvalitu života v co nejvyšší možné míře a využívá k tomu aktivit, které jsou pro klienta důležité. Užívání návykových látek má vliv na fyzické, ale i psychosociální zdraví klienta. Závislost tedy ovlivňuje, mimo jiné, i kognitivní schopnosti a snižuje výkon v životních aktivitách, které člověk potřebuje pro své životní role. Snižuje se hlavně kvalita života a „well-being“. Ke zlepšení kvality pak může vést smysluplné trávení volného času, návrat do práce, plnění životních rolí a uznání okolí. Ergoterapeut se zaměřuje především na oblasti aktivit denního života, kognitivní funkce ve vztahu k běžným denním činnostem, na oblasti pracovních a zájmových aktivit, poskytuje poradenské služby, kompenzace a substituce poruch a onemocnění, v oblastech ergodiagnostiky a pracovní rehabilitace, bezbariérovosti, ale i zájmů a smysluplné struktury dne klienta. V ideálním případě se také ergoterapeut zaměřuje na návrat klienta do domácího prostředí z ústavní péče.

V závěru bylo dokázáno, že ergoterapeutická intervence bezesporu napomohla zvýšit klientce kvalitu života.

Zpracovala: Bc. Viktorie Buchnerová

Efekt na úkol zaměřené LSVT-BIG intervence na funkce ruky, všední denní činnosti, psychologické funkce a kvalitu života u Parkinsonovy nemoci: randomizovaná kontrolovaná studie

CHOI, Youngseok a Deokju KIM. Effects of Task-Based LSVT-BIG Intervention on Hand Function, Activity of Daily Living, Psychological Function, and Quality of Life in Parkinson's Disease: A Randomized Control Trial. *Occupational therapy international* [online]. 2022, 1–13 [cit. 2024-01-13]. ISSN 0966-7903. DOI: 10.1155/2022/1700306.

Studie od Choi, YoungSeok a Kim, DeokJu (2022) se zabývá zhodnocením využití LSVT-BIG (Lee Silverman Voice Treatment-BIG) terapeutického přístupu vytvořeného pro pacienty s Parkinsonovou nemocí (PN). Jeho cílem je zlepšení mobility, rozsahu pohybu, pohybových schopností a podpořit tak kvalitu života a nezávislost osob s PN. Do studie bylo zařazeno 14 pacientů s PN, kteří byli náhodně rozděleni do 2 skupin. U experimentální skupiny probíhala 30 minutová konvenční terapie v kombinaci s 40 minutovou LSVT-BIG terapií. A u druhé kontrolní skupiny probíhala 30 minutová konvenční terapie s 40 minutovou terapií s využitím relaxace a strečingu. Terapie u obou skupin probíhala 5x týdně po dobu 4 týdnů. Před a po skončení 4 týdnů byli pacienti ohodnoceni testy Nine Hole Peg Test, The New ADL Questionnaire, vytvořeného specificky pro hodnocení soběstačnosti u osob s PN, Beckovou stupnicí pro hodnocení deprese, State-Trait Anxiety Inventory a Parkinson Diseases Quality of Life Questionnaire. U obou skupin došlo ke zlepšení v hodnocených položkách. Zlepšení se však ukázalo být vyšší u experimentální skupiny využívající LSVT-BIG, u které došlo ke zlepšení funkce ruky u dominantní i nedominantní horní končetiny. Dále došlo ke zlepšení ve všedních denních činnostech, snížení deprese a úzkosti a zvýšení kvality života. Výsledky ukázaly, že by LSVT-BIG mohl být efektivní pro pacienty s PN. Kvůli malému vzorku pacientů však nelze generalizovat a je potřeba navázat dalšími studiemi.

Zpracovala: Bc. Patricie Burajová

Spokojenost uživatelů vozíků po použití WHO 8 krokových guidelinů

QUINONES-URIOSTEGUI, Ivett et al. *Wheelchair users' satisfaction after provision using the WHO 8-step guidelines: A pilot study. The journal of spinal cord medicine [online].* 2023, 1-9 [cit. 2024-01-23]. ISSN 2045-7723. DOI: 10.1080/10790268.2023.2171627.

Mechanický vozík je jedna z životně důležitých pomůcek pro osoby s pohybovou disabilitou. Ke svému pohybu potřebuje mechanický vozík 10 % této populace. A pouze 15 % dostane pro sebe vhodný vozík. Zdůrazňuje také možné zdravotní komplikace, které může nevhodný vozík způsobit.

Jedná se o pilotní studii, která si klade za cíl zjistit vliv zavedení 8krokého doporučeného postupu od Světové zdravotnické organizace (WHO) na výběr vhodného mechanického vozíku v méně rozvinutých zemích na spokojenosť, dovednosti a kvalitu života osob s míšní lézí v Mexiku.

Studie se účastnilo 12 dobrovolníků. Tito dobrovolníci byly zaopatřeni mechanickým vozíkem a antidekubitním polštářem, které byly vybrány na základě doporučených postupů WHO. Dobrovolníci byli testováni pomocí QUEST (hodnocení spokojenosnosti uživatele s asistivní technologií), WHOQOL-Bref (hodnocení kvality života pro španělsky mluvící země) a WST-Q (dotazník hodnotící schopnosti při jízdě na vozíku) na začátku studie a pak po 12 měsících.

Studie zaznamenala signifikantní rozdíl v oblasti spokojenosnosti uživatele již na začátku studie. Desetiprocentní zlepšení taky vykazovaly výsledky z WST-Q, a to jak v oblasti kapacity pro jízdu na vozíku, tak v provedení jednotlivých dovedností. V oblasti kvality života WHOQOL-Bref neodhalil výrazné změny.

Závěr této studie naznačuje, že zavedení doporučených postupů dle WHO dopomůže k zvýšení mobility a spokojenosnosti uživatelů mechanických vozíků s míšní lézí.

Zpracovala: Bc. Veronika Čapková

VATA-ADL: Vizuální analogová škála pro agnózii u všedních denních aktivit

DELLA SALA, Sergio et al. *VATA-ADL: The Visual Analogue Test for Anosognosia for Activities of Daily Living. Archives of Clinical Neuropsychology [online].* 2022, 37(6), 1185-1198 [cit. 2024-01-19]. ISSN 1873-5843. DOI:10.1093/arclin/acac009.

Pacienti po cévní mozkové příhodě mohou mít potíže s uvědomováním si vlastních deficitů, a to v různých oblastech – v oblasti motoriky, řeči, pozornosti, paměti atd., což se výrazně odráží na jejich výkonu ADL. Tyto problémy mohou s časem odeznít, existuje ale velké množství pacientů, u kterých porucha náhledu přetrívává, a proto je důležité se zaměřit na jeho vyšetření a terapii.

V této studii byl vyvinut nový nástroj, který by měl překonat některé nedostatky zahraničních nástrojů. Jedná se o test VATA-ADL obsahující 23 otázek ohledně aktuálního výkonu běžných aktivit – tyto otázky jsou doplněny o ilustrace, aby bylo možné využívat nástroj i pro osoby s poruchou komunikace. U každé otázky a kresby je ještě 4bodová vizuálně-analogová škála, na které hodnotí vyšetřovaný, zda by měl nyní problém vykonat určitou aktivitu – od 0 (žádný problém) po 3 (problém). Toto hodnocení pacienta se poté porovnává s hodnocením od pečovatele. Vyšší hodnocení znamená větší obtíže ve výkonu ADL. Porovnává se poté rozdíl mezi odpověďmi pacientů a informátorů. Nástroj se ukázal jako spolehlivé měřítko dlouhodobého funkčního postižení (při hodnocení informátorem) a měří povědomí o postižení (při porovnání se behodnocení s hodnocením informátorů). Pomocí tohoto nástroje bylo prokázáno, že pacienti po cévní mozkové příhodě obecně špatně hodnotí své funkční schopnosti (ve srovnání s hodnocením informátorů). Tendence je k nadhodnocování vlastních schopností (anosognozie).

Zpracovala: Bc. Kateřina Dřevíkovská

Efekt prizmatické adaptace na funkční využití horní končetiny u pacientů s neglektem syndromem

VILIMOVSKY, Tomáš, Peii CHEN, Kristýna HOIDEKROVÁ, Ondřej SLAVÍČEK a Pavel HARSA. Prism Adaptation Treatment Predicts Improved Rehabilitation Responses in Stroke Patients with Spatial Neglect. *Healthcare* [online]. 2022, 10(10) [cit. 2023-11-12]. ISSN 2227-9032. DOI: 10.3390/healthcare10102009.

Cílem studie bylo zjistit, jestli zařazení léčby prizmatickou adaptací do vysoce intenzivního rehabilitačního programu eliminuje negativní dopad prostorového neglektu na funkční a motorické zotavení.

Celkem bylo do studie vybráno 355 pacientů po první CMP přijatých do subakutního lůžkového neurorehabilitačního programu, který integroval léčbu prizmatickou adaptací, což je 15–20 minutové sezení s nasazenými prismatickými brýlemi, kdy pacient provede 60 pohybů paží. Podle předem stanovených kritérií z nich vybrali pouze 84 pacientů (23,7%) s diagnostikovaným prostorovým neglektem. Konečný vzorek tvořilo 71 pacientů s prostorovým neglektem. Dalších 10 pacientů bylo zařazeno do randomizované kontrolní studie.

Pro posouzení účinnosti rehabilitačního programu se využíval Kessler Foundation Neglect Assessment Process (KF-NAP) pro bodování na Catherine Bergego škále, 7item FIM a Motor Activity Log (MAL).

Prostorový neglekt má nepříznivý vliv na rehabilitaci a jeho závažnost byla spojována s horšími výsledky rehabilitace. Jeho rehabilitace může usnadnit dosažení rehabilitačních výsledků. Nicméně pacienti s prostorovým neglektem syndromem, kteří absolvovali terapii prizmatickou adaptací, měli podobné výsledky jako pacienti bez prostorového neglektu. Tato studie tedy naznačuje, že začlenění prizmatické adaptace do intenzivního rehabilitačního programu vede u pacientů s prostorovým neglektem syndromem ke zlepšení odpovědi na pravidelné terapie.

Zpracovala: Bc. Anna Fabriková

Ukazovat slona v místnosti – integrování praktik sexuálního zdraví do rehabilitace osob po poškození míchy

GIURLEO, Charlie, Amanda MCINTYRE, Anna KRAS-DUPUIS a Dalton L. WOLFE. Addressing the elephant in the room: integrating sexual health practice in spinal cord injury rehabilitation. *Disability and rehabilitation* [online]. 2022, 44(13), 3245–3252 [cit. 2024-02-16]. ISSN 0963-8288. DOI: 10.1080/09638288.2020.1856949.

Tento článek pojednává o zavádění práce v oblasti sexuální rehabilitace lidí s poškozením míchy v zařízení terciální rehabilitační péče Parkwood Institute v Kanadě. Na základě rešeršní práce byla potvrzena důležitost práce s tématem sexuální rehabilitace osob SCI. Dopady poškození míchy na oblast sexuality jsou fatální a mají svá specifika, proto byly zmiňovány jako první či druhá priorita. V rámci rešeršní práce byla také identifikována nejistota odborného personálu v řešení oblasti sexuality, která měla dopady na neefektivní podporu pacientů SCI. Na základě tohoto uvědomění byl vytvořen program k implementaci sexuální rehabilitace do běžné praxe v zařízení Parkwood Institute.

Základem této implementace bylo využití dvou teoretických rámců a to PLISSIT a rámce sexuální rehabilitace. Pro zavedení byl využit model Plan-Do-Study-Act. Příslušně se stala průběžná identifikace stavu uvědomění a kompetence napříč terapeuty i pacienty, dále proškolení týmu a vyčlenění koučů a mentorů pro průběžnou podporu. Tuto roli zastával ergoterapeut a dvě sestry.

Na základě tohoto obsáhlého a komplexního programu obuhvítícího šetření, školení, hodnocení, podporu i reflexi se zvýšila kvalita práce a její přenositelnost oblasti sexuální rehabilitace lidí SCI. Efekt byl nejen v rámci pobytové služby, ale i pro začlenění do běžného života. To prokázalo i závěrečné šetření mezi pacienty i terapeuty.

Zpracovala: Bc. Iva Hradilová

Kinematické hodnocení a reliabilita hodnocení**Devítkolíkového testu manuální zručnosti**

TEMPORITI, Federico et al. Kinematic evaluation and reliability assessment of the Nine Hole Peg Test for manual dexterity. *Journal of Hand Therapy* [online]. 2022, 36(3), 560–567 [cit. 2023-12-20]. ISSN 0894-1130. DOI: 10.1016/j.jht.2022.01.007.

Článek popisuje studii, jejíž cílem bylo zjistit test-retest a inter-rater reliabilitu, korelací s klinickým skóre testu a diskriminativní validitu kinematických indexů během NHPT.

Devítkolíkový test je jedním z nejčastěji využívaných testů k hodnocení jemné motoriky. Tento test ovšem pracuje pouze s jedním typem dat – časem. V této studii fyzioterapeuti otestovali NHPT 25 zdravých pravorukých probandů ve věku 18–35 let. Celé testování bylo rozfázováno do několika částí jako např. uchopení kolíku, manipulace atd. Tyto části byly natáčeny na dvě kamery (eVixta, BTS) a zkoumány pomocí optického systému s infračervenými kamerami, speciálního softwaru a vyhodnoceny biomedicínským inženýrem. Samotné testování obsahovalo 2 pokusy pro každou horní končetinu, mezi každým pokusem proběhla 5 minut pauza. Celý test byl poté proveden ještě jednou s šestihodinovým odstupem.

Získaným kinematickým indexem se potvrdila velmi dobrá test-retest reliabilita a inter-rater reliabilita NHPT. Celkové výsledky potvrzují zjištění předchozích studií. Výsledný čas silně koreloval s délkou a rychlostí uchopení kolíku a jeho navrácením do zásobníku. Taktéž bylo na základě kinematického rozboru zjištěno, že dominantní horní končetina pracuje plynuleji a rychleji, u nedominantní končetiny je pohyb často zasekávaný a kompenzován trupem. Výsledné časy u všech pokusů byly velmi podobné, což naznačuje, že stejný úkol prováděný ve stejném stavu byl často prováděn s podobnými kinematickými vzorci.

Zpracovala: Bc. Johana Hradilová

Účinnost Yijinjing na kognitivní funkce u pacientů**po cévní mozkové příhodě s mírnou kognitivní poruchou: protokol studie pro randomizovanou kontrolovanou studii**

XUE, Xin et al. Effectiveness of Yijinjing on cognitive functions in post-stroke patients with mild cognitive impairment: study protocol for a randomized controlled trial. *Trials* [online]. 2021, 22(1) [cit. 2023-11-28]. ISSN 1745-6215. DOI: 10.1186/s13063-021-05220-w.

Studie se zaměřuje na hodnocení účinnosti cvičení Yijinjing u pacientů s mírnou kognitivní poruchou po cévní mozkové příhodě. Cvičení Yijinjing, tradiční čínská metoda zahrnující pohyby těla, dechové techniky a koncentraci mysli. Do studie bylo zapojeno 72 pacientů ve věku nad 60 let, kteří byli náhodně rozděleni na pacienty cvičící Yijinjing a na kontrolní skupinu. Pacienti ve skupině Yijinjing cvičili třikrát týdně po dobu 12 týdnů. Každá lekce trvala 40 minut, během které pacienti prováděli řady plynulých a koordinovaných pohybů s cílem posilit tělo, uvolnit napětí a zlepšit celkovou pohodu. Každá postura byla pečlivě demonstrována účastníkům a cvičení bylo individuálně přizpůsobeno jejich schopnostem a potřebám.

Primárním výstupem je hodnocení kognitivních funkcí měřených škálou Montreal Cognitive Assessment, se sekundárními výstupy zahrnujícími funkce paměti, exekutivní funkce, kvalitu spánku, chůzi, denní aktivity a kvalitu života. Výsledky studie naznačují, že cvičení Yijinjing pozitivně ovlivňuje kognitivní funkce, spánek, ADL a kvalitu života. Cvičení Yijinjing může být efektivní alternativou k rutinní léčbě pro pacienty a může přinést významné zlepšení v jejich každodenním životě. Zjištěné informace mají význam pro klinické pracovníky a výzkumníky zabývající se pacienty s mírnou kognitivní poruchou po CMP a mohou vést k novým přístupům v léčbě těchto pacientů. Studie je schválena etickým výborem a registrována v Čínském registru klinických studií.

Zpracovala: Natálie Hůrková

Randomizovaná klinická studie ke stanovení účinnosti rekvalifikace na řidičském trenažéru na řidičský výkon klientů s neurologickým postižením

MAZER, Barbara et al. A randomized clinical trial to determine effectiveness of driving simulator retraining on the driving performance of clients with neurological impairment. *British journal of occupational therapy* [online]. 2015, 78(6), 369–376 [cit. 2023-12-31]. ISSN 0308-0226. DOI: 10.1177/0308022614562401.

Účelem této randomizované klinické studie bylo prozkoumat efektivitu řidičského trenažéru na obnovení schopnosti řídit u klientů s neurologickým postižením a prozkoumat faktory spojené s účinností léčby. Jedinci s nedegenerativním poraněním mozku byli randomizováni buď do skupiny s trenažérem, nebo do kontrolní skupiny. Skupině s trenažérem bylo poskytnuto celkem 16 individuálních lekcí (2× týdně po dobu 8 týdnů) pod vedením zkušeného ergoterapeuta. Kontrolní skupina nebyla žádým způsobem intervenována. Obě skupiny byly následně zhodnoceny nezávislým hodnotitelem pomocí testu DriveAble On-Road Driving Evaluation. Studii dokončilo celkem 45 účastníků, mezi kterými z pohledu demografie, diagnózy ani zkušeností s řízením nebyly žádné rozdíly. Výsledky studie naznačují, že zatímco nácvik na trenažéru neměl žádny účinek u osob s vážným postižením, u účastníků se středně těžkým postižením, kteří absolvovali výcvik na trenažéru, byla výrazně vyšší pravděpodobnost, že projdou testem řízení na silnici ve srovnání s těmi v kontrolní skupině. Míra absolvování testu na silnici ve skupině s trenažérem byla 86% oproti 17% u kontrolní skupiny. Výsledky studie naznačují potenciál pro efektivní návrat k řízení pro osoby se středně těžkým neurologickým postižením a poskytují lékařům předběžné informace o případné klinické užitečnosti řidičských trenažérů. K určení nejvhodnějších přístupů u různých skupin klientů je zapotřebí další studie.

Zpracoval: Bc. Daniel Chynorai

Produktivní stárnutí z perspektivy zaměstnávání mezi staršími dospělými: využití v ergoterapii

EMPUERTO, Cheyenne Chelsea et al. An Occupational Perspective on Productive Aging among Older Adults: Occupational Therapy Implications. *Physical & Occupational Therapy In Geriatrics* [online]. 2022, 40(4), 405–418 [cit. 2023-12-30]. ISSN 1541-3152. DOI: 10.1080/02703181.2022.2053637.

Tato kvalitativní studie si vzala za cíl vysvětlit fenomén produktivního stárnutí z pohledu starších osob a jeho důsledky pro ergoterapeutickou praxi. Úvod a pozadí článku přibližuje koncept produktivního stárnutí, popisuje socioekonomické souvislosti spojené s odchodem do důchodu a rozebírá produktivní stárnutí pomocí rámce doing, being, becoming, and belonging.

Pro tuto studii byl zvolen fenomenologický výzkum. Kritéria stanovená pro účastníky studie byla, že musí být zdraví, žijí aspoň 5 let jako obyvatelé Cebu City na Filipínách a s věkem 60–80 let. Vybráno bylo osm účastníků, šest žen a dva muži, se kterými byli provedeny hloubkové polostrukturované rozhovory se zaměřením na zkušenosti účastníků s produktivitou a na to, jak pokračují v aktivitách zaměřených na cíle studie. Při rozhovorech a analýze dat se objevila tři hlavní téma: 1) Žít život naplněno jako zaměstnaná bytost – popisuje smysl a uspokojení, které jim zaměstnaní přináší. 2) Fyzická a finanční omezení – fyzický úpadek ovlivňuje schopnosti zapojit se do dříve oblíbených činností. Finanční omezení způsobená odchodem do důchodu omezují jejich možnosti být produktivní. 3) Spokojenost se společenskou odpovědností jako smyslem života – popisuje, jak je „sounáležitost“ starších dospělých spojena s jejich nově nalezeným cílem a rolemi. Zapojení do dobrovolnické práce jim dává pocit, že plní svou společenskou odpovědnost.

V závěru autoři navrhují, že je třeba spolupráce mezi ergoterapeuty a komunitami, aby se vytvořily programy, které poskytnou starším dospělým příležitosti pro socializaci a dobrovolnickou práci. To může pomoci zlepšit celkovou kvalitu života prostřednictvím pracovního zapojení.

Zpracoval: Bc. Jiří Kolář

Souhrn systematického review: Upper Limb Rehabilitation in People With Multiple Sclerosis

LAMERS, Ilse et al. Upper Limb Rehabilitation in People With Multiple Sclerosis. *Neurorehabilitation and Neural Repair* [online]. 2016, 30(8), 773–793 [cit. 2024-01-11]. ISSN 1545-9683. DOI: 10.1177/1545968315624785.

Cílem systematického review bylo poskytnout přehled reabilitačních strategií pro terapii horní končetiny (HK) u osob s roztroušenou sklerózou (RS). Autoři pracovali s 29 relevantními články vybranými dle definovaných kritérií z databází PubMed a Web of Knowledge. Pouze 15 článků se zaměřovalo čistě na terapii HK, zbytek byl cílen navíc i na terapii dolní končetiny či trupu. Většina zahrnutých studií trénovala pouze dominantní/více postiženou HK. Délka jednotlivých terapeutických intervencí byla odlišná, pohybovala se od 1,5 do 26 týdnů s frekvencí od 2 do 7 dní v týdnu.

Při srovnání pacientů, kteří žádnou terapii neměli a těch s terapií HK, šlo u první skupiny pozorovat stagnaci/zhoršení stavu funkce HK, u druhé skupiny byly patrné pokroky. Řada případových studií zahrnutých v review odhalila, že roboticky asistovaná terapie HK, constraint-induced movement therapy, cvičení ve vodě, progresivní odpovídající trénink a úkolově orientovaný trénink vyvolávají zlepšení tělesných struktur, funkcí a schopnosti vykonávat aktivity (dle Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví). Články srovnávající experimentální terapii s konvenční léčbou odhalily významné zlepšení funkce HK u pacientů, kteří absolvovali senzorickou reeduкаci v domácím prostředí, kalistenický trénink a cvičení trupu dle Bobath konceptu.

Pro nedostatečný počet stejných proměnných v různých článích je obtížné vyvzakovat konkrétní závěry a poskytovat doporučení, další výzkum je žádoucí.

Zpracovala: Bc. Kateřina Lehká

Učitelé a ergoterapeuti jako členi interprofesního týmu: Implementace kurikula adaptovaného sociálně-emočního učení

BENEVIDES, Teak W. et al. Teachers and occupational therapists as interprofessional teammates: Implementation of an adapted social-emotional learning curriculum. *Journal of Interprofessional Education & Practice* [online]. 2021, 29 [cit. 2023-12-01]. ISSN 2405-4526. DOI: 10.1016/j.xjep.2022.100573.

Tato kvalitativní studie proběhla s cílem zjistit, jaké jsou meziprofesní zkušenosti třídních učitelů v mateřské škole a ergoterapeutů, kteří zavedli program Sociálně-emocionální učení (SEL) zaměřený na gramotnost ve třídě pro děti od věku 5–6 let s vysokým rizikem chování a vzdělávacích potřeb.

Dle studie jsou právě ergoterapeuti vhodními odborníky pro zajištění nezbytných úprav osnov SEL pro děti s různými možnostmi učení a potřeb. Právě jejich účast výrazně přispěla ke zlepšení chování studentů.

Výzkum byl uskutečněn na základní škole, kterou navštěvuje 410 dětí a která se nachází v oblasti postiženou vysokou chudobou. Do výzkumu se zapojil učitel a dva ergoterapeuti. Třídu, ve které výzkum probíhal, tvořilo 19 žáků (7 dívek a 12 chlapců).

V první části pozorování působili ergoterapeuti jako osobní asistenti a jejich cílem bylo zlepšit vztah s učitelem a dětmi, realizovat aktivity a zároveň byli součástí ergoterapeutické praxe. Na konci tohoto období byly provedeny polostrukturované rozhory s cílem shromáždit veškeré zkušenosti a poznatky z pozorování. V další části bylo aplikováno SEL dvakrát týdně po dobu čtyř měsíců.

Studie identifikovala budoucí oblasti, které je třeba řešit v meziprofesionálním vzdělávání a prokázala, že spolupráce pedagogů s ergoterapeuty výrazně přispívá ke zlepšení výsledků studentů a k celkovému zlepšení vzdělávacího prostředí. Dále objasnila důležitost programu SEL ve vzdělávání, který podporuje duševní zdraví, odolnost a lepší učení u dětí.

Zpracovala: Bc. Eliška Marešová

KiSS syndrome

ŽIAKOVÁ, Elena, Eva MUSILOVÁ a Adriana REPKOVÁ.

KiSS syndrome. *Rehabilitace a fyzikální lékařství* [online]. 2022, 29(4), 174–180 [cit. 2024-01-18]. ISSN 1211-2658. DOI: 10.48095/ccrhl/2022174.

Tento článek pojednává o tzv. Kinematic imbalance due to suboccipital strain, neboli KiSS syndromu. Jedná se o soubor příznaků, které se objevují při blokádě v oblasti horní krční páteře. Cílem tohoto článku je upozornit na příznaky KiSS syndromu u kojenců a rozlišit je od dalších poruch. Hlavními příznaky je fixované asymetrické držení hlavy v záklonu nebo úklonu, dále asymetrický hypertonus paravertebrálních svalů a také taktilní hypersenzitivita v oblasti krku. Dalšími příznaky mohou být potíže se sáním a polykáním, asymetrie hlavy a krku, potíže s nastavením rytmu spánku a bdění, nadmerný pláč především při manipulaci s dítětem, bříšní koliky, časté horečkové stavy, skromné spontánní pohyby dítěte a další. Pokud není KiSS syndrom včas objeven a rehabilitován, dochází postupně k vadnému držení těla a opoždění psychomotorického vývoje, což následně vede k dalším potížím jako je dyspraxie a dysgnosie. Proto KiSS syndromu, který přetrává u dítěte staršího jednoho roku, se říká již KiDD syndrom, což znamená Kranium imbalance dyspraxia and dysgnosia. Rizikovými faktory vzniku KiSS syndromu je například nedostatek prostoru již v intrauterinním období například u vícečetných těhotenství nebo traumatické poškození krční páteře při porodu a svou roli hrají také genetické predispozice. Součástí článku je také diagnostický strom pro jednodušší diagnostiku KiSS/KiDD syndromu a rozlišení od jiných diagnóz. Nechybí ani kazuistika pro názornou ukázku nutnosti rehabilitace u těchto dětí.

Zpracovala: Bc. Veronika Nováková

Test senzorických funkcí u dětí – systematické review

EELES, Abbey L. et al. Assessments of sensory processing in infants: a systematic review. *Developmental Medicine and Child Neurology* [online]. 2013, 55(4), 314–326 [cit. 2023-12-08]. DOI: 10.1111/j.1469-8749.2012.04434.x.

Cílem článku je vytvořit seznam vhodných nástrojů k testování senzorického zpracování u kojenců. Bylo vyhledáno 37 nástrojů, ale 34 z nich bylo vyřazeno jako nevhodných, například pro nedostatečné zastoupení senzorických položek. Tři testy splňující kritéria: the Test of Sensory Functions in Infants (TSFI), the Sensory Rating Scale (SRC), the Infants/Toddler Sensory Profile (SP).

Všechny testy byly standardizovány v USA. SP a SRC jsou vhodné pro děti od narození do 3 let, TSFI je aplikovatelný od 4 do 18 měsíců.

Při hodnocení validity nebyly nalezeny studie k SRC. Další dva testy prokazují vynikající obsahovou validitu. Aplikace TSFI a SP trvá 15–20 minut, SRC nemá specifické trvání. Nejméně finančně náročný je SRC, pak SP a nejnákladnější je TSFI.

Dle výsledků existují pouze tři testy hodnotící dostatečně senzorické funkce u kojenců. Je náročné objektivně zhodnotit, který z nich je nejvhodnější. SRC a SP jsou ve formě dotazníku, což poskytuje časovou výhodu – rodiče je mohou vyplnit doma. Dotazníky také poskytují informace v různých kontextech, o které může být hodnocení výkonu ochuzeno. Výkon může být ovlivněn testovacím prostředím. Ideální je současné využití dotazníku SP a TSFI, kvůli porovnání vlastního výkonu dítěte a pohledu rodiče.

Na kojence je nutné pohlížet komplexně – od rozhovoru s rodiči, přes pozorování chování a motorických dovedností, po senzorické projevy. Díky tomu je možné optimálně plánovat intervenci s cílem pozitivně ovlivnit vývoj dítěte.

Zpracovala: Bc. Štěpánka Pikáliová

Služby asistovaného života – přehled současného stavu a jak je využívají koncoví uživatelé

STODCZYK, Robert a Ulrich H. P. FISCHER-HIRCHERT. Ambient Assisted Living an Overview of Current Applications, End-Users and Acceptance. *Biomedical Journal of Scientific & Technical Research* [online]. 2020, 30(3), 23374–23384 [cit. 2023-11-29]. ISSN 2574-1241. DOI: 10.26717/BJSTR.2020.30.004949.

Tento přehledový článek se zabývá službami asistovaného života (tzv. Ambinet Assisted Living – AAL) a tím, jak jsou tyto technologie přijímány seniory. Služby asistovaného života (AAL) se zabývají aplikací technologií do zdravotnictví a do zdravotnické péče. AAL se prostřednictvím informačních a komunikačních technologií (ICT) zaměřuje především na podporu možnosti bydlení seniorů ve vlastním domácím prostředí i přes zdravotní omezení. V rámci tohoto článku byly formulovány 3 výzkumné otázky, a to: 1) Jaké jsou aktuální aplikace Ambient Assisted Living? 2) Kdo je cílovou skupinou pro užívání AAL technologií? 3) Jak přijímají AAL technologie jejich koncoví uživatelé? Pro získání odpovědí na tyto otázky byla provedena rešerše literatury v těchto databázích: IEEE, PubMed, GoogleScholar a ScienceDirect. Podmínkou byla publikace mezi lety 2015 až 2020. Na základě literatury bylo zjištěno, že AAL technologie se v praxi nejvíce používají v rámci chytrých domácností (Smart homes), a to nejvíce ve formě různých druhů senzorů (otázka 1). Koncovými uživateli jsou především starší lidé, kterým AAL technologie usnadňují soběstačnost a nezávislost (otázka 2). To, jak jsou AAL technologie schopni přijímat závisí na velkém množství faktorů. Vždy se jedná o vzájemnou interakci mezi konkrétním zařízením a konkrétním člověkem (otázka 3). Ve své diplomové práci se budu zabývat službami AAL ve vztahu k ergoterapii a seniorům.

Zpracovala: Bc. Nikol Ptáčková

Vnímání seniorů ohledně kontextů života, sociální participace v digitální společnosti ve venkovské oblasti v severním Švédsku

FISCHL, Caroline, Nina LINDELÖF, Helena LINDGREN a Ingeborg NILSSON. Older adults' perceptions of contexts surrounding their social participation in a digitalized society—an exploration in rural communities in Northern Sweden. *European journal of ageing* [online]. 2020, 17(3), 281–290 [cit. 2024-01-21]. ISSN 1613-9380. DOI: 10.1007/s10433-020-00558-7.

Tento výzkum využíval kvalitativní výzkumný design, který zahrnoval rozhovory v ohniskových skupinách a kvalitativní obsahovou analýzu pro analýzu dat. Osmnáct seniorů (sedm mužů a jedenáct žen) ve věku 66–81 let z venkovských komunit v severním Švédsku se účastnilo této studie. Cílem studie bylo prozkoumat vnímání seniorů ohledně kontextů, které obklopují jejich sociální participaci v digitální společnosti. Senioři byli rozděleni do ohniskových skupin a pro každou ohniskovou skupinu se uskutečnily dva polostrukturované rozhovory s odstupem 1 až 4 týdnů. Hlavní otázky v rozhovorech se týkaly každodenních aktivit, sociálních sítí a činností, účasti ve společnosti, digitálních technologií, stávajících a požadovaných služeb v komunitě. Všechny rozhovory byly provedeny v místních komunitních centrech v období leden 2014 až červen 2016. Výsledkem analýzy byly identifikovány tři hlavní kategorie: prožívání podmínek pro sociální participaci v proměnlivém prostředí, vnímání negativních dopadů urbanizace na sociální interakce a otevřenostvůčí digitálním technologiím, které usnadňují každodenní život a společenskou integraci. Získaná data naznačují, že spoluuvytváření uživatelsky přívětivých digitalizovaných služeb a usnadnění využívání digitálních technologií by mohlo posílit sociální zapojení seniorů v rámci aktivit, které považují za klíčové ve svém životě, což by následně mohlo přispět k jejich schopnosti žít déle v domácím prostředí.

Zpracovala: Bc. Anna Sedlecká

Vymezení role ergoterapie u osob žijících s rakovinou a po jejím vyléčení: pohledy britských a irských ergoterapeutů

MACKENZIE, Lynette. Defining the role of occupational therapy with people living with and beyond cancer: Perspectives of British and Irish occupational therapists. *British Journal of Occupational Therapy* [online]. 2021, 84(10), 647–657 [cit. 2024-01-14]. ISSN 1477-6006. DOI: 10.1177/0308022620963746.

Ergoterapie má jistě své místo i v onkorehabilitaci, bohužel zatím není součástí běžné praxe. V této studii bylo využito online dotazníkové šetření pro identifikaci názorů ergoterapeutů na svou roli v onkorehabilitaci, zjištění současné praxe a osvědčených postupů v této oblasti včetně možných překážek pro poskytování péče.

Mezi nejčastější obtíže onkologických pacientů, které řeší ergoterapeuti, patří: únava a šetření energií, kompenzační pomůcky, úzkost a deprese, úprava životního stylu, bolest, návrat k smysluplným aktivitám, vzdělávání, zvládání stresu, celková slabost, návrat do zaměstnání, snížený rozsah pohybu, lymfedém, kognitivní změny a vedlejší účinky chemoterapie. Ohledně načasování intervence nedošlo ke shodě, pacienti mohou z ergoterapie profitovat ve všech fázích léčby i po jejím dokončení. 50 % respondentů je názoru, že by ergoterapeuti měli absolvovat další vzdělání před poskytováním onkorehabilitace. Za největší překážky je považován nedostatek finančních prostředků na ergoterapeutické pozice, dále nedostatečné uznání ergoterapie dalšími zdravotníky a nízké povědomí pacientů o možnostech ergoterapie. Dostupnost ergoterapie v onkologii by mohl zlepšit zejména výzkum zaměřený na identifikaci účinných intervencí.

Závěrem, ergoterapie v onkorehabilitaci je stále málo rozvinutá i přes její značnou přínosnost. Hlavní zjištění jsou: v akutní fázi je cíleno na sebepěči, překážky ve službách znesnadňují poskytování komunitních služeb, další vzdělávání je potřebné.

Zpracovala: Bc. Michaela Švábenická

Perspektivy a výzvy v robotické neurorehabilitaci

IANDOLO, Riccardo et al. Perspectives and Challenges in Robotic Neurorehabilitation. *Applied Sciences* [online]. 2019, 9(15) [cit. 2023-12-12]. ISSN 2076-3417. DOI: 10.3390/app9153183.

Vývoj robotických přístrojů určených pro rehabilitaci se rychle rozvíjí. Robotika se v dnešní době díky rychlému rozvoji využívá v rehabilitaci čím dál tím častěji s cílem podpořit rychlejší zotavení pacientů. Nejvíce je robotika používána v souvislosti s neurologickými poruchami. Neurologické poruchy vážně ovlivňují kvalitu života a narušují schopnost vykonávat jednoduché činnosti každodenního života. Více než dvě třetiny všech pacientů s cévní mozkovou příhodou mají postižení na horní končetině a přibližně polovina z nich trpí sníženou funkcí horní končetiny.

Účinek robotiky lze skutečně maximalizovat, pokud se využívá v kombinaci s běžnou terapeutickou intervencí. Pojem robotická technologie (robotika) označuje jakékoli mechatronické zařízení, které obsahuje hardware a software s určitým stupněm intelligence, které může fyzicky zasahovat do chování pacienta, může optimalizovat a urychlovat senzomotorické zotavení. Dvě klíčové schopnosti těchto robotů jsou: hodnocení lidské senzomotorické funkce a trénování lidského mozku za účelem zlepšení kvality života pacienta. Robotická zařízení se dělí do dvou skupin na základě různých typů skupiny podle fyzické interakce člověka s robotem, a to na: **konecová efektorová zařízení**, která mechanicky omezují distální část lidské končetiny (např. zápěstí), kdy se končetina může přizpůsobit vnějším poruchám nebo pohybům prováděných právě zmiňovaným koncovým efektorovým robotem a **exoskelety**, které podporují pohyby lidské končetiny prostřednictvím kontroly polohy a orientace každého kloubu.

Zpracovala: Bc. Aneta Wottawová

Prohlášení o finanční podpoře: Článek je napsán v rámci Specifického vysokoškolského výzkumu č. 260632.